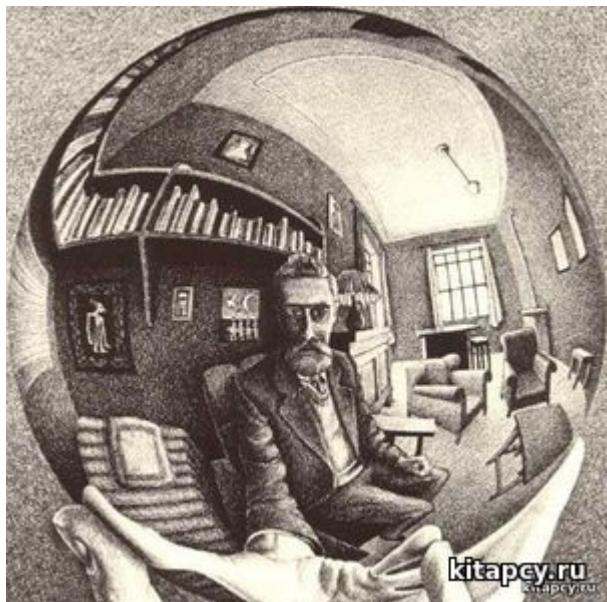

Syýasata düýş gatmak

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Syýasata düýş gatmak SYÝASATA DÜÝŞ GATMAK

Saýlaw döwründe görjek-eşitjek zatlarymy simwoliki söz bilen aýtmaly bolsa, “tahaýýül” (hyýallanma, göz öňüne getirme, hyýalbentlik) diýjek.

Dilimize arap dilinden geçen “tahaýýül” hyýal sözünden ýasaldy. Özem munuň düşündirişi kemter gaýdýar. Çünkü: fransuz pelsepeçisi Žil Delýozyň täsin kesgitlemesi bar:

«Hyýalbentlik hakyky däl däl-de, hakyky däliň hakykatdan aýyl-saýyl edilmezligidir».

Diňe saýlaw wadalary we başgalar däl, jemgyýetçiljk durmuşymzyň «predmetini-de» şu kesgitleme emele getirýär. Hakyatlaryň üstünde däl, kabul etme (восприятие, перцепция)-fantaziýanyň üstünde ýasama durmuş gurulýar. Özem «ynanç» duýgusy agyr basýan jemgyýetlerde munuň «müsderisi» köp bolýar. Yzyndan garşymza şu çykarylýar:

Amerikan populizminiň boýna dakan hil-san ululygynyň iň gymmatly bolup durýandygy hakdaky kabul etme! Düşünjäniň ölçegi san bilen ölçenýärdi: «näçe adam yzarlaýar?»

Siziň intellektual gözlegiñiziň garşysyna çykarylanam şudur: «marjinal-çapraz».

Hawa, hakykat diňe gatlaklar tarapyndan kabul edilse hakykatdy! Köpçülige gabat gelmeýän ýa-da topardan «aforoz»

edilen bolsa ýeñilendi.

Bu toparyň gözlegi «gowy-owadan-gymmatly» däldi, diňe peýdaly tarapyny gözleyärди. Özem «peýdany gözleme» islegi wagtyň geçmegi bilen reallyk bilen arasyny üzен hyjuwa öwrüldi: Hyýalbentlik düşünjesi ýurda AKP-den ýolukdy. Heyhat! AKP-ä garşı çykýanlaryň hut AKP ýaly diýdimzorlyk edýändiklerine shaýatlyk edýärис.

* * *

Fransuz sosiology Žan-Fransua Baýart «Identifikasion illýuziýa» kitabynda göýä «biziň mähellämiziň» ruhy ahwalyny ýazýan ýaly:

«- *Hergiz adamlara ýeke hyjuwa şeýle köre-körlük bilen özlerini aldyryp, iň gymmatly bähbitlerini howp astyna salýandyklaryny aýtmaň, diňlän tapylmaz...*

– *Başga ýere seredenlerinde ellerinden gaçan azatlygy olara görkezmäň, gören tapylmaz...*»

Ýöne Baýart şeýle diýýär: «*Hyýalbentlik diýilýän gury kagyz ähli jemgyyetlerde syýasy hereketleriň syýasyny sorup alýar*». Munuň düşündirişi ABŞ-dan dünýä ýaýran hyýalbentçi «bähbit

sapagyndady». Neoliberalizm muňa «duz, burç» sepeläp hasam şorlaşdyrdy. Adamlar hakykaty bilesi gelmeýär «ker» we «kör» edildi: Adam diňe özünü bagtly edip biljek «hakykaty» eşidýän we görýän boldy. Hyýalbentlige eýermeýäne duşmançylyk edildi. Ol düýşüne-simwoliki saýlaw söwdalaşygyna ynanmakdan el çekesi gelmeýär...

Hawa, hyýalbentlik bilen täze syýasy jemgyýet döredildi: munuň özi aňsyzlygyň agalygydyr. Hyýaly «teatra» dönderilen bu syýasy oýna ýeňilmeli däl-de, muňa garşy göreşmek mertlikdir.

* * *

Onsoñam:

Şu gezekki saýlaw döwri şuny-da görkezdi:

Özgäni ulanyp, «özüňi» ýasamagyň-baha bermegiň ýokanç kesele öwrülmegi...

Ýagny, erbet, gelşiksiz, hap!n duşman saýýan garşydaşynyň üstünden özüniň beýikligini görkezjek bolýan identifikasiýa saýlap alyp, «syýasy jemagatyny» kesgitlemek!

Hemme meseläniň sebäbini medeni tarapdan gözlemek gülkünjem bolsa, ýurdumyzyň hakyky ýagdaýy-ha şeýle. Täzelik yok, syýasy hyjuwlaryň-göreşiň göýdüklesdirilmegi kyrk ýyllyk neoliberal populistik strategiýanyň netijesidir.

Şeýle diýilýär:

– Duýgulary eksplutatirleýän şeýle hyýalbentlige sizem özüňizi aldyryň. Biz pikir gözlämzok, «täzäniň» nähili guruljagy bilenem gyzyklanamzok, ýeke-täk maksadymyz – näçe gymmada düşsede, «özgäni» ýeňmek!

Bilgesleýin sizi hakykat bilen galpyň arasyndaky «küljümek» zolaga çekmek isleýärler. Ýogsam bolmasa:

Durmuşda we işde rasionallyga bil baglaýanlaryň, täzeçilligiň gözleginden yza ädim ätmeýänleriň şeýle ýontemlige öwrenişip gidibermegi mümkün däl, tersine bolanda, özüňi özüň inkär etmek bolýar.

Ýeňilýän ýokmy? Bolanokmy? Özüme şu soragy berýärdim:

– Biziň aramyzdan intellektullar nämüçin az cykýar?

Bu soragyň jogabyny «aň-düşünje ýaltalygy» we ş.m. sebäpler bilen düşündirerdim.

Indi bolsa «batyrgaýlygyň kemterlik etmegi» diýip düşündirýärin: Intellekt seljermegiň ýerine giň topbaklaryň kabul eden zatlaryny almak, mähellä, toparlara ýeňilme aňsatçyllygy!

Hormat goýyan käbir žurnalistlerimi okanymda, ynanmajak bolýaryn: ýene bir gezek düşünýärin welin, aýrylyp gidibermeýän boýunsunujuylık biziň illeriň «taryhy keseli» bolmaly!

Gynansak-da, respublikanyň progressiwleri «kämillik ýaşyna» ýetmändir, «goýalyşmandyr». Bu saýlawyň bize görkezýän aýy hakyatlarynyň biri-de şu.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 27.04.2023 ý. Publisistika